

Dirk Wanrooij

Oproer

Een kroniek van de Egyptische revolutie

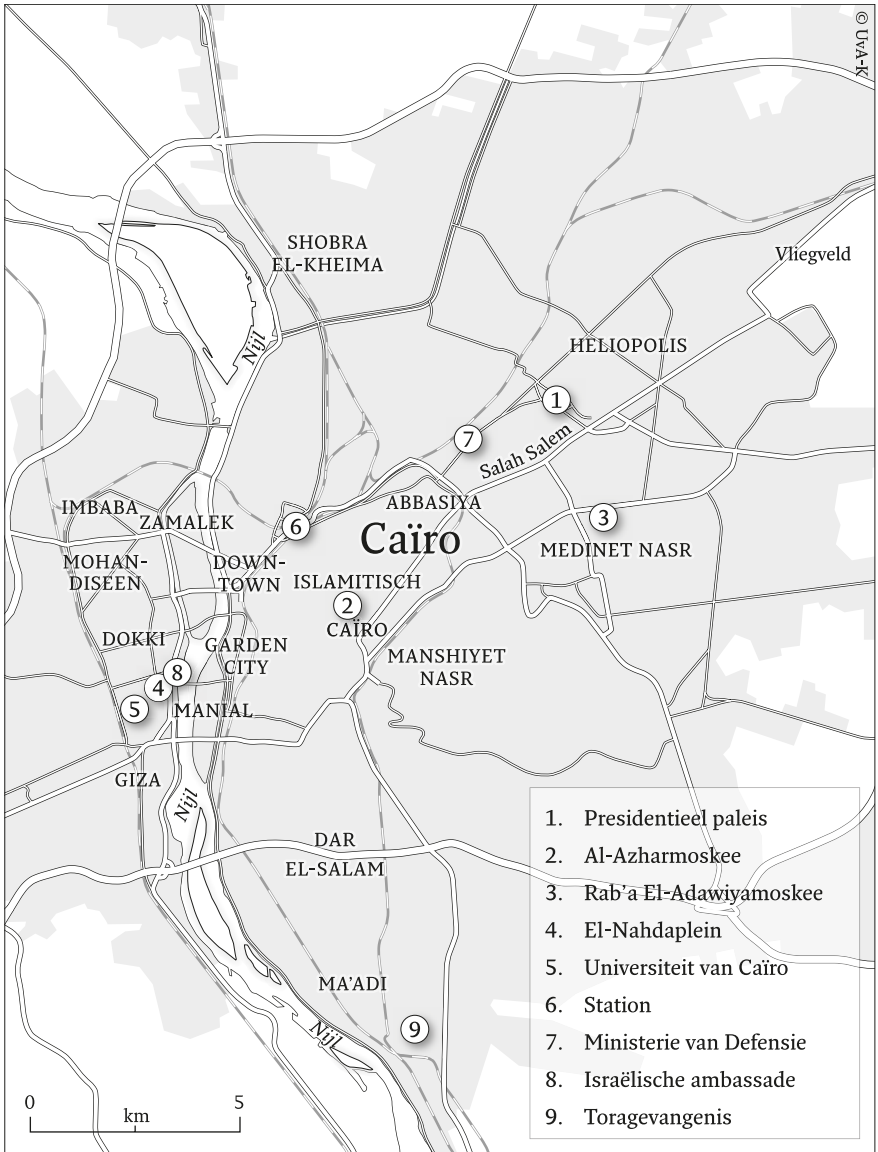

2015

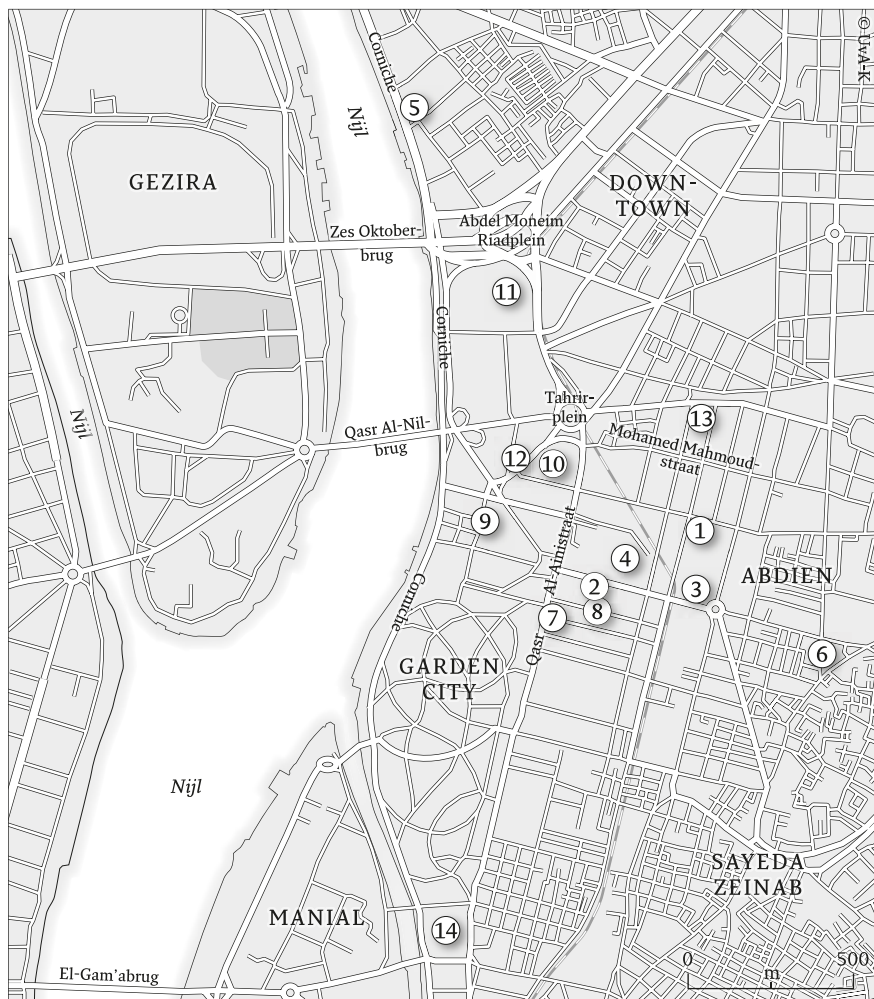
DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM | ANTWERPEN

OVERZICHTSKAART CAÏRO

HET CENTRUM VAN CAÏRO

1. Ministerie van Binnenlandse Zaken	8. Ons huis, vanaf 30 juni 2012
2. Ministerie van Gezondheid	9. Amerikaanse ambassade
3. Ministerie van Justitie	10. Mugamma'
4. Parlement	11. Egyptisch Museum
5. Maspri	12. Omar Makramoskee
6. Ons huis, van juli 2009 tot juli 2010	13. Bab El-Loeqmarkt
7. Ons huis, van april 2011 tot 29 juni 2012	14. Qasr Al-Ainziekenhuis

INLEIDING

De mensenmassa bij metrohalte Shobra El-Kheima keek ons onderzoekend aan. We stonden met zijn vijftien buiten bij het noordelijke eindpunt van een van de drie metrolijnen van de Egyptische hoofdstad. Maar we hoorden daar niet, dat was duidelijk.

Hoewel we ons kilometers buiten de vertrouwde bubbel van centraal Caïro bevonden, was de rand van de stad nog altijd niet in zicht. Zover het oog reikte werden we omringd door een stedelijke wildernis.

Het was 6 februari 2009. Van een Arabische lente werd alleen nog maar gedroomd en de Egyptische president Hosni Mubarak zat ogenschijnlijk stevig in het zadel.

De onverharde wegen en overvolle kruispunten van deze lawaaierige achterbuurt lagen vol vuilnis. Een ingewikkeld maaswerk van licht zoemende elektriciteitskabels spreidde zich uit boven de hoofden van de mensen. Het was vrijdag, normaal gesproken een vrije dag, maar niet in de arme wijken van een wereldstad als Caïro, waar de mensen van dag tot dag leven. Het ochtendgebed was voorbij en dat betekende dat er gewerkt moest worden.

Een bus vol vrouwen met gerimpelde gezichten die van de markt terugkeerden, bracht ons vanaf de metrohalte naar het eerste dorp buiten de stad, in de grotendeels verstedelijkte Nijldelta, aan de rand van de provincie Qalyubiyya. De borden en spandoeken die we bij ons hadden, hielden we uit het zicht van anderen. We wilden geen aandacht trekken.

De Israëlische aanval op de Gazastrook, ook wel bekend als operatie-Cast Lead, was enkele weken eerder beëindigd, maar nog altijd domineerde het nieuws over deze kortstondige maar buiten-

gewoon felle oorlog wereldwijd de voorpagina's. In drie weken tijd kwamen 1167 Palestijnse burgers om het leven door Israëlish geweld, terwijl de hele wereld in stilzwijgen had toegekeken.

Nog tijdens die oorlog landde ik voor het eerst op de luchthaven van Caïro voor een zes maanden durende cursus Arabisch als onderdeel van mijn studie Arabische taal en cultuur aan de Universiteit van Amsterdam. Ik wilde mijn Arabisch verbeteren, maar misschien nog wel belangrijker: ik wilde de politieke realiteit van het Midden-Oosten van dichtbij meemaken. Te lang had ook ik óver de regio gepraat zonder ervaring uit de eerste hand. Ik wist dat er sinds enkele jaren sprake was van een groeiende protestbeweging. Geen beter moment om binnen te komen dan tijdens een oorlog, leek me.

Activisten die ik via internet op het spoor was gekomen, hadden die dag een protestmars georganiseerd om de aandacht te vestigen op de voortdurende humanitaire crisis in de Palestijnse Gazastrook. Ook nadat het Israëlish leger zich op 17 januari had teruggetrokken, was de situatie in de vijfenveertig kilometer lange strook nauwelijks verbeterd. De nadruk van de mars zou echter vooral liggen op de rol van Egypte in het conflict.

Egypte had geweigerd de grensovergang bij Rafah te openen en liet de inwoners van het overbevolkte Gaza als ratten in de val zitten terwijl Israël fosforbommen liet neerkomen op de opgesloten inwoners van Gaza.¹ Daarmee was het regime van Mubarak in de ogen van veel Egyptenaren medeplichtig aan het bloedbad.

Het dappere maar naïeve plan was om vanaf de noordgrens van Caïro symbolisch in de richting van Gaza te marcheren en onderweg met mensen te praten over de situatie in Gaza en de rol van het Egyptische regime. Deelnemers aan de mars waren stuk voor stuk hoogopgeleide jongeren van begin en midden twintig die droomden van een ander Egypte. Zij behoorden tot een generatie die niets anders had gekend dan het verstikkende en corrupte regime van Hosni Mubarak. Hoewel armoede hun bespaard was gebleven, hadden zij met afschuw aanschouwd hoe de Egyptische staat in sa-

menspraak met een handjevol zakenrelaties en onder toezicht van het Westen Egypte in de laatste decennia kaal had geplukt. Tegelijkertijd hadden ze weinig met het materialistische consumptisme van de Egyptische elite.

Deze jongeren stonden meer dan ooit in contact met andere delen van de wereld en waren vastbesloten om een positieve, progressieve verandering af te dwingen. In hun dagelijks leven probeerden ze oplossingen te vinden voor de verwrongen politieke realiteit en corrupte politieke instituties waar Egyptenaren dagelijks mee geconfronteerd werden. Daarnaast hadden deze jongeren, in tegenstelling tot hun ouders, de politieke onrust en de daaropvolgende teleurstellingen van de jaren zeventig niet meegemaakt en geloofden zij nog volop in het nut van politieke strijd.²

Sterker nog, zij hadden ervaren hoe straatprotest, na jarenlange afwezigheid, een spectaculaire comeback had gemaakt in Egypte. Ze waren onderdeel van een levendige protestbeweging die de grenzen van het toelaatbare opzocht en geregeld overschreed.

De mars leek aanvankelijk een succes. Tijdens de urenlange tocht door stoffige straatjes van dorpjes zonder naam langs de noordgrens van de Egyptische hoofdstad werden we toegezwaid en welkom geheten door omstanders die ons aankeken alsof we van een andere planeet kwamen. Toch kon onze boodschap van solidariteit met de Palestijnen rekenen op waardering. Kinderen namen de door ons meegebrachte Palestijnse vlaggen gretig ter hand, en hun ouders schreeuwden: 'Leve het verzet!' en: 'Vrijheid voor Palestina!' Voor aan de mars werd een bord vastgehouden met daarop de tekst: 'Genoeg is genoeg, open de grens!'

Uit alles bleek echter de onwennigheid. Hoewel de meeste deelnemers zeker niet voor het eerst meededen aan een demonstratie, was het de eerste keer dat zij zelf iets dergelijks organiseerden. Gedurende de mars braken er discussies uit over de te volgen route, over welke leuzen wel of niet zouden aanslaan en wat het precieze doel eigenlijk was. Ging het erom met mensen langs de route

in discussie te treden over de gebeurtenissen – mensen die in het dagelijks leven niet met dergelijk politiek activisme in aanraking kwamen – of was het de bedoeling in de publiciteit te komen en op die manier te proberen het publieke debat te beïnvloeden? Het bleef een onopgeloste kwestie.

Tegen het vallen van de avond, toen het stof zich in alle poriën van mijn lichaam had genesteld en de borden en spandoeken nauwelijks meer te lezen waren, kwam er een abrupt einde aan de mars. Terwijl de gebedsoproep synchroon uit de minaretten van nabijgelegen moskeeën klonk, werden we staande gehouden door een stel brede veiligheidsagenten in burger met een slecht humeur.

Op een onbebouwde akker langs de kant van een drukke tweebaansweg die ons terug naar de stad had moeten brengen, werden we urenlang vastgehouden. We kregen te horen dat we moesten wachten, punt. We moesten wachten tot iemand, ergens, in een of ander kantoortje, op basis van een totaal onduidelijke afweging, had besloten wat er met ons moest gebeuren. Een typische gang van zaken voor een Egyptische ambtenaar die vanwege bureaucratistische chaos, corruptie en vriendjespolitiek niet werkt met protocollen maar met schreeuwerige orders uit krakerige telefoons.

In de spaarzame momenten dat we in gesprek raakten met onze bewakers, werd ons grommend te kennen gegeven dat we ons geen zorgen moesten maken. Hun slecht geveinsde vriendelijkheid deed echter anders vermoeden.

Het gevoel van angst en nieuwsgierigheid dat zich op dat moment van mij meester maakte, zou me later tijdens de revolutie permanent vergezellen. Het is een vreemde mix van enerzijds warme saamhorigheid onder dreiging van een gedeeld gevaar en anderzijds een bevreemdend bewustzijn dat zegt dat je er geen deel van uitmaakt, dat wat voor mijn medestanders bittere ernst en dagelijkse realiteit is voor mij niet meer dan een uitstapje of een spannend avontuur hoeft te zijn. Voor hen was het noodzaak of een historische onvermijdelijkheid. Voor mij was het interessant, en meer hoefde het niet per se te zijn. Hun inzet was groter en dat voelde ik.

Op de gezichten van de mensen om mij heen zag ik echter mijn eigen angst en vertwijfeling terug. Hoewel met name de aanwezige vrouwen de nodige stampij maakten en tekeergingen tegen de agenten van de veiligheidsdienst, probeerden we allemaal onze onzekerheid te maskeren met een al dan niet geveinsde vastberadenheid.

Na enkele uren wachten werden we meegenomen naar een vervallen politiebureau in het dorp Abu Zabal, waar onze identiteitspapieren werden gekopieerd. Het bureau was een betonnen constructie en straalde een angstaanjagende soberheid uit. De straatlantaarns van het dorp brachten een zachtoranje gloed voort, maar het bureau was in duisternis gehuld. Het leek geen plek waar men compassie kon verwachten.

Ik wist echter dat mijn Nederlandse paspoort – dat ik per ongeluk thuis had laten liggen – mij uiteindelijk zou behoeden voor al te grote problemen.³ Het regime van Mubarak was er veel aan gelegen westerlingen zo veel mogelijk af te schermen van de realiteit van de politieke onderdrukking. In het Westen werd al jarenlang beweerd dat Egypte ‘aan het democratiseren was’, en er werden miljoenen uitgegeven om dit proces (of althans de schijn ervan) te ondersteunen. Het regime van Mubarak en de economische orde in Egypte bestonden bij de gratie van deze schijn. Uit de Verenigde Staten alleen al werd jaarlijks ruim anderhalf miljard dollar overgemaakt. De economie was bovendien voor een groot gedeelte afhankelijk van de hordes toeristen die jaarlijks hun geld kwamen spenderen. Mede daarom was een westers paspoort meestal een garantie voor een goede behandeling door de Egyptische veiligheidsdiensten. Wel maakte ik me grote zorgen om de Egyptenaren om me heen. Zij zouden zich niet kunnen verweren tegen de willekeur van de Egyptische wet. En hoewel ik nieuw was in het land, kende ik de reputatie van de veiligheidsdiensten maar al te goed.

Tegen middernacht werd duidelijk dat de meesten van ons, vooral de aanwezige buitenlanders – journalisten en sympathisanten –, niet hoefden in te zitten over de koude vloeren en het slechte eten

in een van de martelkamers van het regime. Op bijna vleiende doch dringende wijze werd ons te kennen gegeven dat we allemaal weer spoedig thuis zouden zijn, maar dan moesten we wel direct vertrekken. Zij hadden alleen nog even iets te bespreken met de organisator van de mars, de Duits-Egyptische Philip Rizk.

De in Egypte opgegroeide Rizk is voor veel Egyptenaren een moeilijk te plaatsen en daarom bij voorbaat verdacht individu. Met zijn bijna twee meter lange, uiterst slanke lijf, lichte huid, toegeknepen ogen en rijke zwarte haardos is hij een opvallende verschijning in een land waar de gemiddelde man niet boven de 1,80 meter uitkomt en na zijn vijftiende een dikke buik ontwikkelt. Philip is noch koptisch christelijk noch moslim, maar behoort tot een piepkleine geloofskring van enkele duizenden evangelisten.

Zowel zijn moeder, een Duitse zendelinge, als zijn Egyptische vader, een uitgever van bijbels en andere christelijke werken, geschreven met het doel om moslims te bekeren, werkte in de ziel-tjeswinnerij en van hem en zijn twee zussen werd op zijn minst verwacht dat ze het geloof in ere zouden houden.

Maar in gelijke tred met zijn groeiende politieke belangstelling namen Philips religieuze twijfels en daarmee de afstand tot zijn ouders toe. Toen ik hem leerde kennen was hij zich nog altijd aan het ontdoen van de laatste restanten van het conservatief christelijke keurslijf waar zijn vroegere sociale omgeving hem van jongs af aan in had gehesen – een proces dat pas voltooid werd aan de vooravond van de revolutie.

In zijn studietijd woonde en werkte Philip twee jaar in de Gazastrook en wegens zijn contacten daar werd hij gezien als een eventuele bedreiging voor de Egyptische staatsveiligheid, zo hoorden we later. Juist zijn affiniteit met de mensen daar had hem ertoe bewogen de mars te organiseren: het waren zijn vrienden die in de Gazastrook moesten vrezen voor hun leven. Voor de Egyptische veiligheidsdienst was dit echter een verdachte relatie en een mogelijke bron van onrust. Van een korte ondervraging was dus ook

geen sprake. De laatste keer dat ik hem die avond zag, was op de parkeerplaats van het politiebureau van Abu Zabal, waar hij geblinddoekt en met een angstige glimlach op zijn gezicht door vier zware jongens richting een minibus zonder kentekens werd geleid. Ondanks pogingen van de andere aanwezigen om het minibusje de doorgang te beletten werd Philip die avond ontvoerd door de veiligheidsdiensten en vijf dagen lang op een onbekende locatie vastgehouden.

Bovenstaande ervaring was mijn politieke ontgroening in Egypte en bleek bepalend voor mijn verdere verblijf. Het was een realistische eerste kennismaking met de meedogenloze politiestaat die schuilging achter het gastvrije voorkomen van de populaire toeristenbestemming Egypte. Ik ontdekte die dag wat de consequenties waren van het uiten van een politieke voorkeur in een door het Westen gesteunde dictatuur en hoeveel moed het vereiste om je hoofd boven het maaiveld uit te steken.

Daarnaast plaatste deze gebeurtenis mij midden in een uiterst inspirerende sociale omgeving van activisten en politiek geëngageerde jongeren die niet terugdeinsden voor de confrontatie met de door hen zo gehate dictatuur. Philip Rizk, die fysiek ongeschonden maar geestelijk aangeslagen en politiek een stuk wijzer uit dit avontuur tevoorschijn kwam, en de andere aanwezigen bij de mars groeiden uit tot goede vrienden met wie ik een revolutionair avontuur tegemoet zou gaan. Op die zesde februari stonden we gezamenlijk op de drempel van een politieke gebeurtenis waarvan we op dat moment slechts durfden dromen.

Twee jaar en vele grote én kleine protestacties later stonden wij namelijk tussen tienduizenden anderen op het Tahrirplein aan de frontlinie van een revolutie. Het was onder meer de vastberadenheid van mijn vrienden die de weg vrij had gemaakt voor de explosie van onvrede die begin 2011 het einde inluidde van het Mubarak-

regime. Want hoeveel steun een idee ook mag genieten, er moeten altijd pioniers zijn die de anderen laten zien dat het mogelijk is. Hun dromen leken in vervulling te gaan toen zij en honderdduizenden in het hele land na achttien dagen van massaal protest op 11 februari 2011 uiteindelijk de genadeklap konden uitdelen aan de dertigjarige dictatuur van Hosni Mubarak. Maar de vreugde was van korte duur.

In de drie jaar die volgden op de val van Mubarak, bleven zij vechten voor een vrij en rechtvaardig Egypte terwijl traditionele machtsblokken met hun revolutie aan de haal gingen.

Dit boek is mijn verslag van die revolutie en dat avontuur. Een verslag vanuit de linies van de revolutionairen. Niet in een poging om een zogenaamd objectief beeld te schetsen van de ontwikkelingen in Egypte, maar om het verhaal te vertellen zoals het op straat werd beleefd. Ik viel met mijn neus in de boter door als politiek geëngageerde, Arabisch sprekende jongere op het juiste moment in Egypte te gaan wonen en betrokken te raken bij een beweging die de toekomst van dat land definitief zou beïnvloeden. Want hoewel het stof nog altijd niet volledig is neergedaald in de straten van Egypte, kunnen we met zekerheid zeggen dat de gebeurtenissen van de afgelopen jaren een blijvende invloed zullen hebben. Ik geloof dat het van belang is om de Egyptische revolutie te begrijpen door de ogen van de revolutionairen. Wat waren hun redenen om de straat op te blijven gaan, en waar vochten zij voor? Ik hoop met dit boek bij te dragen aan dit begrip.

Mijn verblijf, dat aanvankelijk slechts zes maanden zou duren, duurt nu, in de nazomer van 2014, al vijfenhalf jaar. Veel van die tijd heb ik doorgebracht in demonstraties op straat, verwickeld in politieke discussies met boeren en arbeiders en in de nabijheid van de activisten die ik tijdens de mars naar Gaza leerde kennen. Het was een tijd vol euforische hoogtespunten en collectieve depressies.

De politieke transitie die volgde op het aftreden van Mubarak verliep rommelig. Eerst kwam het leger, daarna de Moslimbroederschap, en toen weer het leger. Brood, vrijheid en sociale rechtvaar-

digheid – de eisen van de revolutie – bleven echter uit.

Het leger, dat sinds 3 juli 2013 de lakens uitdeelt onder leiding van generaal Abdul Fatah al-Sisi, wil stabiliteit boven alles. Bijge staan door een fascistisch aandoende propagandacampagne tegen ‘terroristen’ worden de teugels stevig aangehaald. Maar onder de oppervlakte smeult de woede nog altijd. Toen de Egyptenaren in opstand kwamen tegen Mubarak, eisten ze niet een ander repressief regime, ze eisten vrijheid.

Nog altijd wordt er gemarteld in Egypte. Nog altijd is de overgrote meerderheid van de bevolking arm en leeft een kleine minderheid in ongelooftijke weelde. Nog altijd geniet de politie onschendbaarheid en zijn de rechten van de armen uiterst beperkt. Westerse overheden – waaronder de Nederlandse – die applaudis seerden toen Egyptenaren zich in 2011 ontteden van hun dictator, zijn inmiddels weer in hun oude gewoontes vervallen. Het regime van Sisi wordt politiek en financieel gesteund door westerse overheden. Terwijl ten minste 41.000 politieke gevangenen vastzitten in speciaal daarvoor gebouwde gevangenkampen, zijn de mantra’s over de ‘democratisering in Egypte’ opnieuw van stal gehaald.

De geslaagde opstand tegen Mubarak werkte als een buitengewone stimulans voor een emancipatiebeweging die al langer aanwezig was in de marge van de Egyptische maatschappij. Deze beweging komt in golven, zij is de revolutie.

DEEL I

Mubarak en de aanloop naar Tahrir

2000-II FEBRUARI 2011

'Het volk eist de val van het regime'

I

Na de ontvoering van Philip besloot ik mij gedurende de rest van mijn studietijd in Egypte gedeisd te houden. Ik sprak nog wel af met activisten en hoorde gretig hun verhalen en analyses over de situatie in Egypte aan, maar ik vreesde dat als ik nog vaker in aanraking zou komen met de veiligheidsdiensten, ik net als de andere buitenlanders die aan de mislukte 'mars naar Gaza' hadden deelgenomen op de lijst van ongewenste vreemdelingen zou komen te staan.

In de vijf maanden die volgden, richtte ik me op de taal en het land en al hun eigenaardigheden. Ik reisde rond, praatte met mensen, las boeken, bezocht kerken, moskeeën en achterbuurten in een poging zo veel mogelijk te begrijpen.

Overdag was ik bezig met mijn studie en in de avonden zat ik vaak in een van de grauwe kroegen of koffiehuisen die de binnenstad van Caïro rijk is. Ik luisterde naar de gesprekken om me heen, nam de geuren en de klanken in me op en raakte vertrouwd met de cynische humor en de warme begroetingen van de Egyptenaren. Onder de nooit uit de mode rakende, melancholieke tonen van zangeres Umm Kulthum leerde ik langzaam maar zeker converseren in het grove, schreeuwerige dialect waar de inwoners van Caïro in de Arabische wereld om bekendstaan.

In mijn stamkroeg werd ik regelmatig vergezeld door kettingrokkende jongens die overdag hun geld verdienden met het verkopen van praatjes en andere zaken aan toeristen en 's avonds hun ponden opmaakten aan alcohol en sigaretten. Het afgeleefde stadshart waar ik me in begaf, werd bevolkt door een verzameling van dergelijke semi-ongure types aangevuld met kunstenaars (in de dop),

handelaren, jongeren die probeerden te ontsnappen aan de sociale controle van hun woonwijken, dagjesmensen, bedelaars, ambtenaren en de vergrijsde overblijfselen van een seculiere intelligentsia.

De laatstgenoemde groep zette de toon in mijn stamkroeg. Als de sfeer goed was, en het gesprek ten einde, zongen zij met tranen in hun ogen oude liederen uit de tijd waarin zij de voorhoede vormden van de strijd tegen dictatuur en buitenlandse bemoeienissen. Leeggestreden en opgebrand genoten ze van de herfst van hun leven door te drinken en hasj te roken en, op een enkele politieke discussie na, serieuzere zaken aan anderen over te laten. Zij vormden het toepasselijke interieur van de vervallen maar levendige binnenstad van Caïro en droegen bij aan de sfeer in dit deel van de stad.⁴

Downtown Caïro, of Wust El-Balad – het deel van de hoofdstad dat na de val van Mubarak het kloppende hart van de Egyptische revolutie zou worden –, wekt de indruk van een eiland, een vrijhaven waar de strikte normen van de samenleving met een korreltje zout genomen kunnen worden. Niet dat men er de hedonistische droom leeft, maar de sociale regels en controle zijn er flexibeler dan in andere delen van het land.

Hitsige ongetrouwde stelletjes zitten er hand in hand op de Corniche, de boulevard langs de Nijl, zichtbaar hunkerend naar meer lichamelijk contact. Gezinnen, groepen giechelende meisjes met kleurige hoofddoekjes en jongens die vriendschappelijk elkaars hand vasthouden, struinen langs de felverlichte etalages waar honderden schoenen staan opgesteld en wijzen elkaar welke zij de mooiste vinden. Gesluierte vrouwen staan uitvoerig stil bij lingeriewinkels waar schaarsgeklede etalagepoppen tentoonstellen wat de vrouwen verborgen houden onder hun sluiers. De koffietentjes in populaire uitgaansgebieden rondom Bursa, de Egyptische effectenbeurs, en bij het Urabiplein zitten vol jongeren en dagjesmensen, mannen en vrouwen die gezamenlijk theedrinken en waterpijp roken terwijl het luidruchtige leven van de stad voortbijtrekt.

Koopmannen lopen er af en aan met sokken, aanstekers, kleerhangers, dvd's, goedkope parfums, zonnebrillen, pinda's en goedkoop Chinees speelgoed terwijl de zware bassen van Egyptische popmuziek uit de boxen dreunen die bij vrijwel elke winkel staan opgestapeld. De geur van de houtskool die de waterpijp gaande houdt, zweet, autobanden, kattenpis, gebrande pinda's en uitlaatgassen is onontkoombaar. In het drukkende klimaat van de rivierbedding van de Nijl is frisse lucht vrijwel afwezig.

Langs de Nijl liggen paardenmenners onderuitgezakt in hun koets te wachten op toeristen terwijl ballon-, sap-, thee- en suikerpinverkopers hun koopwaar proberen te slijten. Even verderop proberen brutale jongens dagjesmensen te strikken voor boottochtjes op het water; slechts twee pond voor twintig minuten. Eenmaal op het water worden de speakers opengezet en klinken de nieuwste Egyptische en westerse hits terwijl de bootjes veranderen in een dansvloer waar de opvarenden hun nieuwste danspassen uitproberen.

Telefoonwinkels etaleren de nieuwste namaak en bioscopen pronken met de laatste Egyptische kaskrakers – steevast een mengmoes van liefdesdrama en actiekomedie waarin de hoofdpersoon zichzelf al schreeuwend en gebarend in de meest benarde situaties werkt. Computer- en kledingwinkels, sapbarretjes, schoteltelevisie-installatiebedrijfjes, werkplaatsen, reisbureaus, kantoren, eet- en koffietentjes en natuurlijk toeristenwinkels wisselen elkaar af en blijven tot diep in de nacht open. Caïro is de stad met de langste werktijden ter wereld.⁵

Volgens een studie uit 2008 brengt deze neonkleurige zee van lawaai en bedrijvigheid overdag gemiddeld tussen de 85 en 95 decibel voort, vergelijkbaar met een grasmaaier die permanent ratelt.

Bijrijders van minibusjes roepen hun eindbestemming tegen niemand in het bijzonder, taxichauffeurs claxonneren naar medeweggebruikers en potentiële klanten langs de weg, terrasmedewerkers roepen elkaar van ver bestellingen door, luidsprekers op passerende

scooters staan op maximaal volume, de gasflesverkoper ratelt met een stuk gereedschap langs zijn gasflessen en de lompenman maakt met schel stemgeluid zijn aanwezigheid kenbaar.

Naast de verstikkende stroom auto's zijn de wegen in dit deel van de stad het domein van voetgangers, bedelaars, schoenpoeters, handelaren en de incidentele ezel, paard-en-wagen, pindakar of vuilnisman. Aangemoedigd door het getoeter om hem heen en te midden van een constante stroom verwensingen en grappen van overige chauffeurs, probeert iedere automobilist zijn weg te vinden in de straten van de stad. Volgens schattingen bewegen er dagelijks meer dan twee miljoen auto's door het grootstedelijk gebied van Caïro. Tachtigduizend daarvan zijn taxi's, die gemiddeld 150 kilometer per dag rijden. Dit komt neer op twaalf miljoen kilometer per dag.⁶ Daarmee zijn taxi's mede debet aan de smogwolk die boven de stad hangt. De schatting is dat in Caïro gemiddeld twintigduizend mensen per jaar door aan luchtvervuiling gerelateerde ziektes het leven laten, en grofweg een half miljoen mensen melden zich jaarlijks met uiteenlopende klachten, van ernstige ademhalingsproblemen tot loodvergiftiging.

De taxi's zijn in de meeste gevallen eigendom van investeerders die de auto's twee keer per dag verhuren aan een chauffeur voor een vast bedrag per acht uur durende dienst. De auto is dus zestien uur op straat. De investeerder verdient een lekker zakcentje. De chauffeur doet dat op een goede dag ook, maar op slechte dagen neemt hij slechts wisselgeld mee naar huis.

Verkeersagenten in groezelige uniformen dienen het geheel in goede banen te leiden, maar ze zitten liever op hun krent langs de kant van de weg. Doorgaans worden 'kleine overtredingen', zoals spookrijden, fout parkeren en te hard rijden, door de vingers gezien. De agenten zijn echter berucht om hun willekeur en reageren hun frustraties af op weggebruikers door smeergeld te eisen voor misstappen van weggebruikers. Toch worden de meeste geschillen opgelost met kortstondig geschreeuw, humor en gebaren.